

Utbildningsinspektion i Grimstaskolan, grundskola årskurs 4–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	9

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Grimstaskolan den 18-19 januari 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Grimstaskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Grimstaskolan intervjuades elever, lärare, skolledning, elevvårdsteam, elevråd samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Grimstaskolan	Antal elever
Grundskola	570

Utbildningen vid skolan omfattar årskurs 6-9. Dessutom finns en särskild undervisningsgrupp med årskurs 4-9. Skolan leds av en rektor som till stöd har tre biträdande rektorer. En av de biträdande rektorerna är tillfälligt placerad på skolan. Skolans elever och personal är indelade i sex arbetslag som leds av rektor eller en biträdande rektor. Eleverna i årskurs 6 kommer från tre olika skolor. De flesta av skolans lokaler är nyrenoverade efter en brand 2001.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Grimstaskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Vid Grimstaskolan bedrivs ett aktivt arbete för att konkretisera målen för utbildningen. Skolan har utvecklade rutiner för kartläggning av stöd och har ett systematiskt och väl utvecklat arbete med bedömning och betygsättning. Skolan har goda förutsättningar vad avser lärarnas utbildning, kompetensutveckling samt tillgång till lokaler och material för att bedriva sin verksamhet.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Elevernas kännedom om målen bör förbättras.
- Skolans rektor och lärare bör skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter samt med sitt arbete med normer och värden som anges i läroplanen.
- Skolan bör utveckla det förebyggande arbetet mot kränkande behandling.
- Eleverna bör få ett större ansvar och inflytande över sitt eget lärande.
- Lärarna vid skolan bör utveckla arbetssätt och arbetsformer i linje med de undervisningskvaliteter som beskrivs i läroplanen.
- Kvalitetsredovisningen bör utvecklas för att kunna fungera som ett effektivt hjälpmedel i skolans utvecklingsarbete.
- Rektorn bör utveckla sitt pedagogiska ledarskap för att säkerställa att initiativ för bättre överensstämmelse med nationella mål och riktlinjer också leder till resultat i verksamheten. För detta är det angeläget att rektorn i högre grad håller sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94 samt de nationella kursplanerna.

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokumentet. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller.

Enligt intervjuer med lärare och skolledning har man på skolan aktivt arbetat med att revidera sina konkretiseringar av de nationella kursplanernas mål och bryta ner dem för att göra dem begripliga för eleverna och beskriva en progression för kunskapsutvecklingen från årskurs 6 till 9. Dessa revideringar har man ännu ej delgett samtliga elever men flera lärare uppger att man använder dem i sin muntliga kommunikation med eleverna eller då man presenterar ett arbetsområde. Varken lärare eller skolledning kan redogöra för hur man delger eleverna de läroplansmål som inte är direkt kopplade till kursplanernas kunskapsmål. De elever som inspektörerna möter under sitt besök har inte alltid fått ta del av kursplanernas mål. Eleverna i årskurs 6 och 7 beskriver att de i princip aldrig fått ta del av kunskapsmålen för ett arbetsområde. Samtliga elever beskrev att det varierar mellan olika lärare. De elever som fått betyg har däremot oftast fått ta del av de nationella betygskriterierna.

Inspektörerna bedömer att elevernas kännedom om utbildningsmålen bör förbättras.

Kunskaper

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet anges att antal övergripande kunskapsmål. Det är dels mål att sträva mot som anger inriktningen på skolans arbete samt mål som skolan ansvarar för att eleverna uppnår.

På Grimstaskolan görs ingen sammanställning av hur väl eleverna når dessa övergripande läroplansmål gällande kunskaper. Skolledningen framhåller att hur dessa mål skall synliggöras i undervisningen ofta diskuteras i arbetslagen men att man inte har någon bild av i vilken grad dessa mål genomsyrar undervisningen och vilka resultat skolan når.

Inspektörerna bedömer att skolans rektorer och lärare bör skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen.

Betygsresultat

Årskurs 9	2004	2004	2004	2005	2005	2005
	Grimsta- skolan	Upplands Väsby	Riket	Grimsta- skolan	Upplands Väsby	Riket
Meritvärde ¹	203	198	206,9	217	204	206
Andel behöriga till nationella program (%)	89,6	80,8	89,6	90,2	87	89,2
Andel som uppnått målen i alla ämnen (%)	78	64	75,9	80	68	76

Skolan har det senaste läsåret markant förbättrat sitt meritvärde jämfört med riket och kommunen. Skolledningen anser att detta beror på den skolutveckling som bedrivits de senaste fem åren.

Inspektörerna bedömer att ingenting anmärkningsvärt har framkommit vid inspektionen om skolans resultat relaterat till kursplanernas mål.

Normer och värden

I skolans uppdrag enligt läroplanen ingår att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. I läroplanen anges vidare att skolan skall sträva mot att varje elev visar respekt för och omsorg om närmiljön samt att varje elev känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra.

Grimstaskolan gör ingen uppföljning eller sammanställning av i vilken utsträckning eleverna omfattar önskvärda värderingar. Ett tecken på resultaten av skolans arbete med normer och värden kan vara hur eleverna förhåller sig i skoltillvaron. Inspektörerna observerade ingenting anmärkningsvärt i dessa avseenden. Lärare och föräldrar upplevde att eleverna har en trygg och lugn arbetsmiljö och uppgav som anledning de relativt små klasserna samt att lärarna i arbetslagen har arbetsrum i direkt anslutning till elevernas undervisningssalar och att de flesta elever uppehåller sig i närheten av dessa under rasterna. I den kundundersökning som Upplands Väsby kommun genomför varje år i årskurs 8 framkom 2005 att mellan 80-85 procent av elever och föräldrar instämmer i att eleverna känner sig trygga i skolan. Skolan genomför även egna enkäter till elever, föräldrar och medarbetare. De elever som inspektörerna samtalade med uppger dock samstämmigt att det förekommer mobbning och kränkningar och att de vuxna på skolan inte alltid agerar för att åtgärda dessa.

Skolan skall sträva mot att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö och tar tillvara möjligheterna att utöva inflytande över sin utbildning.

Vid de lärarintervjuer som inspektörerna genomförde framkom att flera lärare ansåg att eleverna inte visade intresse för att ha inflytande över sitt lärande eller att aktivt delta i klass- och elevråd. Både de elevrådsrepresentanter som inspektörerna mötte och den för elevrådet ansvariga skolledaren uppgav att det var ett

¹ En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavsbedygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

problem för elevrådet med de inaktiva klassråden då tanken är att elevrådets arbete skulle utgå från frågor från klassråden.

Som tidigare nämnts gör skolan ingen helhetsbedömning om vilka resultat man når i sitt arbete med att överföra normer och värden till eleverna. Skolans rektor och lärare bör systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat man når hos eleverna i sitt arbete med normer och värden. Särskilt bör man säkerställa att eleverna har en trygg arbetsmiljö fri från kränkningar med bakgrund av vad som beskrivits ovan.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och andra skolförfattningar.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

För att åstadkomma en god arbetsmiljö i skolan, finns krav på rektor att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling bland elever och anställda. Skolans lärare skall uppmärksamma och – i samråd med övrig skolpersonal – vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling.

Grimstaskolan har en handlingsplan mot kränkande behandling i enlighet med Lpo 94. Denna var dock ej känd bland de elever som inspektörerna mötte under sitt besök. I handlingsplanen beskrivs förebyggande åtgärder samt hur skolans personal skall handla vid upptäckt av kränkande behandling. Eleverna uppgav till inspektörerna att de förebyggande åtgärderna att diskutera mobbning vid klassråden inte alltid förekommer på det sätt som beskrivs och ingen av de elever som inspektörerna intervjuade har varit med om att handledaren har enskilda samtal med eleverna för att höra hur eleverna ser på stämningen i klassen. Vid rapportens faktagranskning förtydligar rektorn att dessa samtal numera förs via en så kallad loggbok. Som tidigare nämnts uppgav flera elever att de inte känner sig trygga med hur de vuxna på skolan agerar för att åtgärda mobbning och kränkande behandling. Skolans handlingsplan tar inte upp perspektivet när en vuxen kränker en elev. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete.

Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra arbetet mot kränkande behandling och göra handlingsplanen känd hos eleverna.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

På varje skola och i varje klass skall lärare tolka de nationella kursplanerna och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen med utgångspunkt i elevernas förutsättningar, erfarenheter, intressen och behov. Vidare anges i läroplanen att eleverna skall ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbets-

former och undervisningens innehåll samt att detta inflytande skall öka med stigande ålder och mognad.

I skolans arbetsplan anges att ett prioriterat mål under läsåret är att eleverna skall delta i planering, utvärdering och förbättring av ett eller flera kursmoment i varje ämne. Rektorn uppgav att arbetet med elevernas inflytande över det egna lärandet är ett prioriterat område sedan flera år och där man i sina egna utvärderingar ser att skolan inte lyckats med den egna målsättningen. Eleverna uppgav att det är stor variation mellan olika lärare om och hur eleverna ges inflytande på arbetssätt och arbetsformer. Vad avser undervisningens innehåll kan eleverna få välja i vilken ordning man ska arbeta med olika redan förberedda moment. Ingen av eleverna kunde dock ge exempel på att de tillsammans med läraren fått planera undervisningen med utgångspunkt i de nationella kursplanerna. Flera elever ansåg att de i sina tidigare skolor hade haft ett större inflytande över det egna lärandet.

Inspektörerna bedömer att lärarna bör förbättra formerna för elevernas ansvarstagande och inflytande över lärandet.

I läroplanen och kursplanerna anges mål att sträva mot och därmed inriktningen på skolans arbete. De kunskapskvaliteter som eleverna skall utveckla åstadkoms genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra en grund för undervisningen. Det är nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.

Vid de lektionsobservationer som inspektörerna genomförde under sitt besök framträdde en bild av undervisningen vid skolan som styrd av lärare och läromedel med få inslag av dialog där eleverna kunde reflektera, värdera och analysera. Den dominerande arbetsformen var enskilt arbete där eleverna sällan samverkade med varandra. Denna bild bekräftades till stor del av de elever som inspektörerna samtalade med vid intervjuer och under sina besök i verksamheten.

Inspektörerna bedömer att lärarna bör utveckla arbetssätt och arbetsformer och utnyttja det friutrymme som läroplanen ger samt lyfta fram de undervisningskvaliteter som beskrivs i sin undervisning.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Läraren skall enligt läroplanen utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Elever med svårigheter att nå målen kan läsa en så kallad baskurs inom klassens ram i samtliga ämnen. Detta innebär att eleven koncentrerar sig på målen att uppnå för kursen på godkändnivå. Elever som redan klarat av målen för årskurs 9 erbjuds att läsa kurser på gymnasienivå på den kommunala gymnasieskolan efter skoltid. De lärare, elever, föräldrar, skolledare och personal ur elevvårdsteamet som inspektörerna samtalade med ansåg att eleverna vid skolan får det stöd de har rätt till enligt författningarna. Varannan vecka har arbetslaget ett möte av elevvårdande karaktär där elevvårdsteamet och ansvarig skolledare deltar. I de fall arbetslaget uttömt sina möjligheter att ge elever det stöd de har

behov av anmäls detta till elevstödsteamet. Vid dessa möten deltar biträdande rektor och representanter från elevvården. Till dessa möten finns dagordning och man för protokoll. I ett par av de åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av ligger ansvaret för flertalet av de föreslagna åtgärderna på eleven eller elevens föräldrar. Elevvårdskonferens där rektor är ordinarie ledamot genomförs då en elev skall gå om en årskurs, placeras i särskild undervisningsgrupp, beslut skall fattas om anpassad studiegång eller större förändringar och hjälpinsatser krävs. Inspektörerna vill göra ledningen uppmärksam på att rektorn skall ingå som ledamot i elevvårdskonferensen. Möjligheten att hålla sammanträde med elevvårdskonferensen utan att rektorn är närvarande får inte brukas i en sådan omfattning att skolan i praktiken kringgår förbudet för rektorn att sätta annan i sitt ställe.

Inspektörerna bedömer att skolan har rutiner för att kartlägga behovet av särskilt stöd. Skolan har även varit mån om att engagera föräldrarna till elever i behov av särskilt stöd. Inspektörerna vill dock uppmärksamma skolan på att det är skolan som har ansvaret för att eleverna får sitt behov av särskilt stöd tillgodosett.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Läraren skall enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn.

Elever och föräldrar inbjuds till utvecklingssamtal varje termin samt ett samtal vid läsårets början. Både elever och föräldrar som inspektörerna mötte var i stort sett nöjda med dessa samtal och tycker de får en bild av elevens kunskapsutveckling. För att få en bild av elevernas progression mot målen genomför skolan kommungemensamma kunskapsprov i svenska, engelska och matematik i årskurs 8. Dessa genomförs i samarbete med sex andra kommuner. Som beskrivits i avsnittet om resultat är flertalet elever medvetna om enligt vilka kriterier de bedöms och de upplever att de överensstämmer med den bedömning och det betyg de får. Lärarna stämmer av sina bedömningar i sitt ämneslag och det finns även kommunövergripande ämnesgrupper. Vid bedömning av nationella prov rättar inte undervisande lärare sina egna elevers prov. Skolan genomför även en uppföljning av elevernas betygsutfall på gymnasieskolan genom att kontakta mottagande gymnasieskolor och be om elevernas betyg på olika akurser.

Inspektörerna bedömer att Grimtaskolan har ett systematiskt och utvecklat arbete för likvärdig bedömning och betygssättning.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt författningarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten.

Grimtaskolan deltar i ett samarbete mellan sju kommuner med så kallade kamratobservationer vilket innebär att regelbundet utomstående kollegor besöker och utvärderar verksamheten. Under våren 2005 genomfördes en sådan observation vid skolan och resultatet från denna har bland annat använts i årets ar-

betsplan. Varje arbetslag upprättar även ett kvalitetskontrakt med rektor där man gör vissa åtaganden och prioriterar utvecklingsområden. Arbetslagen uppgav att rektor är mycket aktiv och fungerar som ett bollplank vid upprättandet av dessa. Vid de intervjuer som inspektörerna genomförde med lärare och skolledning framkom dock att man inte fullt ut säkerställde att den önskade utvecklingen genomfördes i verksamheten. Vid faktagranskningen uppger rektor att kvalitetskontrakten noga utvärderades.

Kvalitetsredovisningen vid Grimstaskolan är en utvärdering av föregående års arbetsplan samt en bilaga som bland annat innehåller meritvärden och andel elever som nått målen. Ett par av frågorna från den kommunövergripande enkäten är även redovisade på ett sätt som är svårt att förstå. Kvalitetsredovisningens rubriker får skolan från förvaltningsledningen och dessa är: Elevers utveckling och lärande i centrum, En trygg och trivsamt skola med arbetsglädje, En skola med ansvar, inflytande och delaktighet samt Miljö

Under varje rubrik finns ett antal delmål, även de till en del angivna av kommunen och de återfinns även i skolplanen.

Det framgår inte av kvalitetsredovisningen vilka av de mål som angivits som är nationella och i vilken mån skolan uppfyllt dessa med undantag av meritvärdet och andelen elever som uppnått målen i årskurs 9. Dessa siffror är dock inte relaterade till någonting, exempelvis; skolan uppnår förväntat meritvärde. Av detta följer också att de åtgärder skolan önskar vidta för att öka sin måluppfyllelse inte heller går att utläsa av kvalitetsredovisningen.

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet skall kvalitetsredovisningen innehålla en bedömning av i vilken utsträckning målen för utbildningen uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för förbättrad måluppfyllelse.

Inspektörerna finner att kvalitetsredovisningen bör förbättras för att kunna fungera som ett effektivt hjälpmedel i skolans utvecklingsarbete.

Ledning och internkommunikation

Den som är rektor skall ha pedagogisk insikt, förvärvat genom utbildning och erfarenhet. Särskilt skall rektor verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. För att utöva sitt ledarskap skall rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

Grimstaskolans rektor har tidigare tjänstgjort som förskollärare, lärare och rektor samt genomgått den statliga rektorsutbildningen. Det ledarskap som rektorn utövar är tydligt inriktat på att utveckla verksamheten, och rektors intentioner är väl kända bland personalen. För att fullborda ledningen av den pedagogiska verksamheten fordras därutöver att utfallet av utvecklingsarbetet säkerställs och att rektorn för det ändamålet också gör egna observationer och bedömningar av hur verksamheten svarar mot nationella mål, vilket är en viktig beståndsdel i att hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet. Emellertid ger inspektionens intervjuer med såväl personal som elever vid handen att rektorn sällan tar del av det pedagogiska arbetet med eleverna. Det kan inte anses tillräckligt att rektorn får information om verksamheten genom biträdande rektorer och skriftliga redogörelser. Kännedomen bland eleverna om vem som är skolans rektor visade sig också vara begränsad.

Inspektörerna bedömer att skolans rektor bör utveckla sitt pedagogiska ledarskap för att säkerställa att initiativ för bättre överensstämmelse med nationella mål och riktlinjer också leder till resultat i verksamheten. För detta är det angeläget att rektorn i högre grad håller sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Vid skolan erbjuds språkval samt elevens val i enlighet med författningarna.

Flertalet lärare vid Grimstaskolan har utbildning för den undervisning de bedriver. De fåtal lärare som inte har denna utbildning är anställda för ett läsår.

Merparten av den kompetensutveckling som erbjuds på skolan är kollektivt anordnad och rör läroplans- och metodfrågor. Lärarna uppgav att det ofta är möjligt att genomgå ämnesanknuten fortbildning som man själv tar initiativ till.

Skolan har nyrenoverade och väl utrustade lokaler. I skolans huvudbyggnad finns ett skolbibliotek med en bibliotekarie som är anställd på 80 procent. Skolan har en datasal och en eller två datorer i flera av klassrummen och grupprummen.

Inspektörerna bedömer att Grimstaskolan har goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Datum	Ort
2006-06-16	Stockholm

Malin Winbladh

Per Andersson